

MUĞLA ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN BENLİK SAYGILARININ İNCELENMESİ

Hülya BAYBEK*

Seher YAVUZ**

ÖZET

Çalışma Muğla Üniversitesi öğrencilerinin benlik saygısı ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak planlanmıştır. Araştırma Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği kullanılarak merkez kampus de öğrenim gören 8214 öğrenciden, bölümlerin evrendeki temsil oranlarına uygun olarak seçilen 820 öğrenci üzerinde yürütülmüştür.

Muğla Üniversitesi gençlerinin %61.5'inin benlik saygısı düzeylerinin yüksek olduğu; kardeş sayısı arttıkça benlik saygısı düzeyinin düştüğü, anne eğitimi arttıkça benlik saygısının arttığı, annesi memur olanlarda yüksek, subay/polis/müfettiş olanlarda düşük olduğu, aile tutumu demokrat olan çocuklarda yüksek, ilgisiz olan çocuklarda düşük olduğu ve aile geliri arttıkça benlik saygısının arttığı belirlenmiştir ($p<0.05$).

Öğrencilerin okulları, sınıfları, baba mesleği değişkenleri ile benlik saygısı alt ölçekleri arasında ilişki bulunamazken; ebeveyn yaşama durumu, üveylik durumu, baba eğitimi, aile geliri, kendi geliri 1 alt ölçekle; anne eğitimi, anne mesleği 3 alt ölçekle; ailenin sosyal yapısı, yaşanılan yer 4 alt ölçekle; cinsiyet, yaş, kardeş sayısı 5 alt ölçekle; aile tutumu değişkeninin 11 alt ölçekle ilişkili olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Anahtar Kelimeler: Benlik Saygısı, Ergenlik

The Determination of Self Esteem in the Students of Mugla University

ABSTRACT

This study has been planned descriptively in order to determine self esteem in the students of Mugla University and the factors affecting. The research has been conducted Rosenberg self esteem scale which was consist of 63 questions and a brief questionnaire made up of 16 questions. The sample of this study included 820 students chosen at random from 8214 ones who were active students in the campus of Mugla University. In the process of selecting the number of students the fact that they were in proportion with their number in their departments was taken into consideration.

In this research it was revealed that 61.5 % of them were high and the higher the number of siblings were, the lower their self-esteem was. It was also made known that the higher the mothers' education level became, the higher the level of self esteem was. It was determined that the level of self esteem in the students whose mothers were civil servant and whose mothers were police women, military officer and inspectors was lower. It was found that the higher their family income was, the higher the level of self esteem was and these varieties were also found significantly effective on their self esteem ($p<0.05$).

While self esteem sub-scale was found not to differ according to what they study at the university, their class or fathers' jobs, whether parents were alive or they were stepparents, fathers' education, family income, personal income were found to be related to 3 out of 12 sub-scale; social family structure, the place of settlement were found to be related to 4 out of 12 sub-

---

* Yrd.Doç.Dr., Muğla Üniversitesi Fethiye SYO.

** Öğr. Hem., Muğla Üniversitesi.

scale; gender, age, number of siblings were found to be related to 5 out of 12 sub-scale; parents attitude was found to be related to 11 out of 12 sub-scale ($p<0.05$)

Key Words: Self-esteem, Adolescence

GİRİŞ

Ergenlik insanın yaşam döngüsünde çok özel bir dönemdir. Büyüme görevini sonlandırma ve büyüüp gitme sürecini başlatma zamanıdır. Bu dönem 5-7 yıllık bir zaman dilimine serpiştirilmiş olan duygusal durumların, zihinsel değişimlerin ve fiziksel olgunluğun bir bileşimidir (Adams 1995:227-229). Geç dönem ergenlik, yetişmekte olanın olgun bir kişi olarak kendisini topluma kabul ettirme çabaları ile doludur. Genellikle yüksek okul ve üniversite düzeyindeki gençlerden oluşur. Aynı yaş grubunda çalışan ergenlik de bunların arasındadır (Suner 2000:10, Çuhadaroğlu 1996: 273-278). Normal koşullarda bu dönemde adölesanın yeteri kadar aileden kopması ve bağımsızlaşması, kendi kararını verip kendi seçimini yapması konusunda çelişkilerin azalması, daha az etki altında kalması gerçekleşmektedir (Güney 2000: 127).

Benlik saygısı kişinin kendine karşı pozitif veya negatif tavrı ya da bireyin kendini yeterli, güvenli, önemli olarak algılama derecesidir. Yetersiz benlik saygısının aşırı katı bir hayat felsefesi oluşturmaya, içe kapanıklığa, pasif davranışlara, psikosomatik hastalıklara, saldırgan davranışlara neden olduğu bilinmektedir (Çuhadaroğlu 1996: 273-278, Pirinçci ve ark. 2002:1-3).

Benlik saygısının kökeni ergenlikte başlamakta, bu dönemde örgütlenip bireyin yaşamını etkileyen kalıcı bir faktör olmaktadır. Bu yüzden ergenlikteki benlik saygısının incelenmesi özellikle önemli bir konudur (Sasat ve ark 2002: 9-14).

Bu çalışma insan yaşamında kritik bir dönem olan ergenliği üniversite ortamında sürdüren gençlerdeki benlik saygısının düzeyini ve bu düzeyi etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla planlanmıştır.

GEREÇ ve YÖNTEM

Çalışmada öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini belirleyen 16 maddeden oluşan kişisel bilgi formu ve benlik saygılarını ölçen 54 sorudan oluşan Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (Rosenberg Self-Esteem Scale) kullanılmıştır. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği bugün psikiyatrik ve psikolojik çalışmalarda benlik saygısı ölçümü için kullanılan güvenilir dört ana ölçekten biri olarak literatürde yer almaktadır (Çuhadaroğlu, 1986:30).

Ölçek Geçerlilik ve Güvenirliliği: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği çoktan seçmeli 63 sorudan oluşan bir bildirim ölçeğidir. Ölçek 1963 yılında Morris Rosenberg tarafından geliştirilmiş geçerlilik ve güvenirlilik çalışmaları da aynı araştırmacı tarafından 1965 yılında A.B.D.'de yapılmıştır.

Muğla Üniversitesi Öğrencilerinin Benlik Saygılarının İncelenmesi

Ülkemizde ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları 1986 yılında Füsun Çuhadaroğlu tarafından yapılmış ve ölçeğin genel geçerliliği %71 olarak bulunmuştur. Güvenirlilik çalışmalarında ise benlik saygısı %75, kendilik kavramının sürekliliği %75, insanlara güvenme %55, eleştiriye duyarlılık %48, depresif duygulanım %70, hayalperestlik %75, psikosomatik belirtiler %89, kişiler arası ilişkilerde tehdit hissetme %46, tartışmalara katılabilme derecesi %51, ana-baba ilgisi %51, baba ile ilişki %79, psişik izolasyon %60 olarak bulunmuştur (Öner, 1997:458, Satılmış 1988:27-28).

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğinin Puanlaması: Ölçek 12 alt kategoriden oluşmaktadır. Benlik saygısı alt ölçeğinde 6 madde ve toplam 10 soru yer almaktadır. Olumlu ve olumsuz yüklü maddeler ardışık olarak sıralanmıştır. Her soru için puan alacak yanıtlar bellidir. Madde I de üç soru bulunmaktadır, 2 soruda puan alıcı yanıt işaretlenirse 1 puan alır (2/3 doğru=1puan). Madde II ve VI da 2 soru bulunmaktadır, herhangi birinde puan alıcı yanıt işaretlenirse 1 puan alır (1/2 doğru=1 puan). Madde III, IV, V değer alan soruların her biri birer puandır. Ölçeğin kendi içindeki değerlendirme sistemine göre denekler 0-6 arasında puan almaktadırlar. Kendilik kavramının sürekliliği, insanlara güvenme, eleştiriye duyarlılık, depresif duygulanım, hayalperestlik, psikosomatik belirtiler, kişiler arası ilişkilerde tehdit hissetme, tartışmalara katılabilme derecesi, ana-baba ilgisi, babayla ilişki ve psişik izolasyon alt ölçeklerin değerlendirilmesinde cevap anahtarı kullanılır, her doğru cevaba birer puan verilir (Öner, 1997:458).

Puanların Yorumlanması: Sayısal ölçümlerle yapılan karşılaştırmalarda benlik saygısı yüksek (0-1 puan), orta (2-4 puan) ve düşük (5-6 puan) olarak değerlendirilmektedir. Diğer alt testlerden oluşan yüksek puanlar “Kendilik kavramının sürekliliği” alt testinde sürekliliğin azlığına, “İnsanlara güven duyma” alt testinde güvenin azlığına, “Eleştiriye duyarlılık” alt testinde fazla duyarlılığa, “Depresif duygulanım” alt testinde depresyon düzeyinin yüksek oluşuna, “Hayalperestlik” alt testinde hayalperestliğin fazlalığına, “Psikosomatik belirtiler” alt testinde belirti fazlalığına, “Kişiler arası ilişkilerde tehdit hissetme” alt testinde tehdit edilme duygusuna, “Tartışmalara katılma derecesi” alt testinde tartışmalara katılma düzeyinin yüksekliğine, “Ana-baba ilgisi” alt testinde ilgi azlığına, “ Babayla ilişki” alt testinde babayla ilişkinin fazlalığına,” Psişik izolasyon” alt testinde psişik izolasyonun fazlalığına işaret eder (Çuhadaroğlu 1986:31, Satılmış 1988:27-28).

YÖNTEM

Çalışmanın Tipi: Bu çalışma Muğla Üniversitesi öğrencilerinin benlik saygısını belirlemek amacıyla yapılan tanımlayıcı bir çalışmadır.

Evren Örneklem Belirlemesi: Araştırmanın evreni Muğla Üniversitesi merkez kampus de öğrenim gören 8214 öğrenci oluşturmuştur. Evrendeki

temsil oranlarına uygun olarak her bölümden %10 öğrenci basit rasgele örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Çalışma 820 kişi üzerinde yürütülmüştür.

Ön Uygulama: Oluşturulan anketin anlaşılabilirliğini test etmek amacıyla örneklem dışında kalan 20 öğrenciye, 17.12.2002 ve 19.12.2002 tarihleri arasında uygulanmış, anlaşılmayan ifadeler yeniden düzenlenmiştir.

Anket Uygulaması: Anket 27.12.2002 ile 07.01.2003 tarihleri arasında uygulanmıştır. Anket uygulanmadan önce örnekleme oluşturan deneklere araştırmanın amacı açıklanıp sorular hakkında kısa bilgiler verildikten sonra sözlü izinleri alınmış, zaman sınırlaması yapmadan deneklerin soruları cevaplaması sağlanmıştır.

İstatistik Analiz: Verilerin değerlendirilmesi bilgisayar ortamında SPSS 10.0 paket program kullanılarak yapılmıştır. Frekans analizleri tanımlayıcı istatistik ve çapraz değerlendirmeler yapılarak marjinal ve çapraz tablolar oluşturulmuştur. Benlik saygısı alt ölçekleri ile sosyo-demografik özelliklerin karşılaştırılmasında ki-kare analizi kullanılmıştır.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Tablo 1. Benlik Saygısı Puanlarının Dağılımı (n=819)

Benlik Saygısı	Puan Dağılımı	n	%
Yüksek	0-1 puan	504	61.5
Orta	2-4 puan	281	34.3
Düşük	5-6 puan	34	4.2
TOPLAM		819	100.0

Ergenlik döneminde önemli olan benlik saygısının üniversite gençlerinde incelenmesi ve bunu etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada gençlerin benlik saygısı düzeyleri incelendiğinde (Tablo 1) %61.5'inin benlik saygısının yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada elde edilen bu sonuç üniversite öğrencilerinin benlik saygılarının yükseğe yakın olduğunu bildiren Yüksekaya (1995:47)'nin bildirimlerine paralel olarak değerlendirilmiştir. Yüksek öğrenim yapma istediğinde olup, üniversiteye girme yollarını arayan, ancak istediği halde giremeyen gençlerin sayısının ülkemizde yıldan yıla büyük bir hızla artış gösterdiği bilinmektedir. Araştırmada yer alan gençlerin bu zorlu süreci başarıyla geçerek üniversite ve toplumda kendine bir yer bulmuş olan bir grubu temsil etmesi benlik saygılarını yükselten etkenlerden biri olarak görülebilir.

Okullara göre benlik saygısı düzeyleri incelendiğinde (Tablo 2) benlik saygısı düzeyinin SHMYO, SYO ve BESYO öğrencilerinde fazla olduğu, okullar arasında benlik saygısı değerleri açısından anlamlı bir ilişkinin olmadığı ($p>0.05$) saptanmıştır.

Tablo 2. Benlik Saygısının Okullara Göre Dağılımı (n=819)

OKULLAR	Yüksek		Orta		Düşük		TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%
İİBF	173	62.7	92	33.3	11	4.0	276	100.0
Eğitim Fakültesi	49	62.0	25	31.6	5	6.3	79	100.0
Fen-Edebiyat Fak.	75	56.8	52	39.4	5	3.8	132	100.0
MYO	107	57.8	70	37.8	8	4.3	185	100.0
Teknik Eğitim Fak	13	52.0	11	44.0	1	4.0	25	100.0
Tur. İşlet. ve Otelcilik	16	66.7	7	29.2	1	4.2	24	100.0
BESYO	30	71.4	10	23.8	2	4.8	42	100.0
SHMYO	9	75.0	3	25.0	-	-	12	100.0
SYO	32	72.7	11	25.0	1	2.3	44	100.0
TOPLAM	504	61.5	281	34.3	34	4.2	819	100.0

$$X^2:10.766 \quad p=0.824$$

BESYO öğrencilerinin yaptıkları sportif faaliyetler sonucunda yaşadıkları mücadele ve başarı duygularının, SHMYO ve SYO öğrencilerinin ise okul eğitimleri sırasında yoğun bir şekilde yaptıkları stajlarda aktif çalışmaları, halkla bire bir iletişim içinde olmaları ve hasta bakımı sonucunda hastalardan aldıkları olumlu geri bildirimler neticesinde benlik saygısı düzeylerinin olumlu olarak etkilenmiş olacağı düşünülmüştür.

Tablo 3 Benlik Saygısının Cinsiyete Göre Dağılımı (n=819)

CİNSİYET	Yüksek		Orta		Düşük		TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Kız	181	63.1	99	34.5	7	2.4	287	100.0
Erkek	323	60.7	182	34.2	27	5.1	532	100.0
TOPLAM	504	61.5	281	34.3	34	4.2	819	100.0

$$X^2:3.293 \quad p=0.193$$

Araştırmada benlik saygısı düzeylerinin her iki cinste de benzer oranlarda görüldüğü ve aralarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın bulunmadığı ($p>0.05$) tespit edilmiştir (Tablo 3). Bu sonuç cinsiyet değişkeninin benlik saygısı üzerinde anlamlı bir değişikliğe neden olmadığını rapor eden Yüksekaya (1995:48)'nın bildirimleriyle benzer olarak

değerlendirilmiştir. Cinsiyete bağlı rollerde ve bu rollere ilişkin beklentilerde belirgin farklılıkların yaşandığı kültürümüzde üniversite eğitiminde kızların da yer almaya başlayarak bir anlamda iş hayatına girmelerinin cinsiyete bağlı rollerdeki kutuplaşmayı azalttığı bu nedenle kız ve erkek öğrencilerin benlik saygısı farklarının azaldığı düşünülebilir.

Benlik saygısı düzeyinin en yüksek 4. sınıf öğrencilerinde; en düşük ise ile hazırlık sınıfı öğrencilerinde olduğu; sınıflara göre benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın ($p>0.05$) bulunmadığı tespit edilmiştir (Tablo 4).

Tablo 4. Benlik Saygısının Sınıflara Göre Dağılımı (n=803)

SINIFLAR	Yüksek		Orta		Düşük		TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Hazırlık	18	51.4	14	40.0	3	8.6	35	100.0
1.sınıf	197	61.0	114	35.3	12	3.7	323	100.0
2.sınıf	143	58.8	88	36.2	12	4.9	243	100.0
3.sınıf	57	61.3	33	35.5	3	3.2	93	100.0
4.sınıf	79	72.5	26	23.9	4	3.7	109	100.0
TOPLAM	494	61.5	275	34.2	34	4.2	803	100.0

$$X^2:9.551 \quad p=0.298$$

Yüksekkaya (1995:50) en düşük benlik saygısının 1.sınıf öğrencilerinde olduğunu fakat sınıf değişkeninin benlik saygısı üzerinde anlamlı bir değişikliğe neden olmadığını; Yılmaz (2000:23) ise 4. sınıf öğrencilerinin benlik saygılarının daha yüksek olduğunu bildirmektedir. Benlik saygısının hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerde aile ve çevrelerinden ayrılma, yeni bir ortama girme, çekingenlik ve güvensizlik duyguları nedeniyle düşük olduğu; son sınıf öğrencilerde ise kimlik duygularının oluşması ve gençlerin erişkin psikolojik olgunluğu kazanıp toplum içinde erişkin rollerini almaya hazır olması nedeniyle yüksek olduğu, sınıf ilerledikçe benlik saygısının artmasında, üniversite eğitimini sürdürürken yaşanan deneyim ve bilgi artışının olumlu etkisi olabileceği düşünülmüştür.

Tablo 5. Benlik Saygısının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı (n=819)

YAŞ GRUPLARI	Yüksek		Orta		Düşük		TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%
16-17	5	41.7	7	58.3	-	-	12	100.0
18-19	129	60.8	74	34.9	9	4.2	212	100.0
20-21	209	60.6	119	35.5	17	4.9	345	100.0
22-23	121	61.1	69	34.8	8	4.0	198	100.0
24-↑	40	76.9	12	23.1	-	-	52	100.0
TOPLAM	504	61.5	281	34.3	34	4.2	819	100.0

$$X^2:9.985 \quad p=0.266$$

Yaş ilerledikçe benlik saygısı düzeyinin arttığı, yaş gruplarına göre benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı ($p>0.05$) tespit edilmiştir (Tablo 5). Yüksekkeya (1995:49) benlik saygısının 16-17 yaş grubunda yüksek olduğunu fakat yaşın benlik saygısı üzerindeki etkisinin anlamlı olmadığını ($p>0.05$) rapor etmektedir. Yaşın ilerlemesi ile birlikte kimlik duygusu gelişimi ve orta adölesan döneminde yaşanan bazı kargaşaların son bulmasının benlik saygısı artmasına neden olabileceğini düşünülmüştür.

Tablo 6. Benlik Saygısının Kardeş Sayısına Göre Dağılımı (n=819)

KARDEŞ SAYISI	Yüksek		Orta		Düşük		TOPLAM	
	n	%	N	%	n	%	n	%
1 kardeş	19	67.9	9	32.1	-	-	28	100.0
2 kardeş	198	66.0	93	31.0	9	3.0	300	100.0
3 kardeş	145	62.2	82	35.2	6	2.6	233	100.0
4 ve ↑ kardeş	142	55.0	97	37.6	19	7.4	258	100.0
TOPLAM	504	61.5	281	34.3	34	4.2	819	100.0

$$X^2:14.734 \quad p=0.022$$

Araştırmada kardeş sayısı arttıkça benlik saygısı değerinin düştüğü, kardeş sayılarına göre benlik saygısı değerleri arasında önemli bir farklılığın olduğu ($x^2:14.734$, $p<0.05$) belirlenmiştir (Tablo 6). Bu bulgular tek çocuklardaki benlik saygısının daha yüksek olduğunu kardeş sayısı arttıkça benlik saygısının düştüğünü fakat bu etkinin istatistiki açıdan anlamlı olmadığını bildiren Yılmaz (2000:24) ve Yüksekkeya'nın (1995:58) bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Bu sonuç tek çocukların kardeşleri olan çocuklara oranla gerek ekonomik açıdan gerekse ilgi ve sevgi görme, değer verilmesi ve sorumluluk verilmesi gibi benlik saygısı üzerinde etkili olan kritik etkenler açısından daha fazla olanaklara sahip olmaları ile açıklanabilir.

Tablo 7. Benlik Saygısının Ebeveynin Hayatta Olma Durumuna Göre Dağılımı (n=819)

EBEVEYN	Yüksek		Orta		Düşük		TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%
İkisi de sağ	456	62.2	247	33.7	30	4.1	733	100.0
Anne vefat etti	9	50.0	8	44.4	1	5.6	18	100.0
Baba vefat etti	37	58.7	23	36.5	3	4.8	63	100.0
İkisi de vefat etti	2	40.0	3	60.0	-	-	5	100.0
TOPLAM	504	61.5	281	31.32	34	4.2	819	100.0

$$X^2: 2.926 \quad p=0.818$$

Tablo 7 incelendiğinde benlik saygısı düzeyinin, her iki ebeveyni de sağ olan ailelerin çocuklarında yüksek, her iki ebeveyni de vefat eden gençlerde ise daha düşük seviyede olduğu; ebeveynlerin yaşama durumuna göre benlik saygısı düzeyleri karşılaştırıldığında istatistiksel açıdan önemli bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 8. Benlik Saygısının Üveylilik Durumuna Göre Dağılımı (n=812)

ÜVEYLİK DURUMU	Yüksek		Orta		Düşük		TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Var	14	43.8	17	53.1	1	3.1	32	100.0
Yok	489	62.7	260	33.3	31	4.0	780	100.0
TOPLAM	503	61.9	277	34.1	32	3.9	812	100.0

$$X^2:5.366 \quad p=0.068$$

Tablo 8 incelendiğinde ebeveynleri üvey olanların benlik saygısı düzeyinin düşük olduğu, fakat üveylilik durumunun istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$). Bu bulgular ebeveynlerinde üveylilik bulunan gençlerin benlik saygısının daha düşük olduğunu ve bu farkın istatistiki olarak anlamlı olduğunu rapor eden Yılmaz (2000:25)'in bildirimleriyle benzerlik göstermektedir. Benlik saygısının düşük olmasının üvey ebeveynlerin çocuklara karşı tutumlarının ilgisiz, reddedici veya otoriter davranış göstermelerinden kaynaklanabileceği düşünülmüştür.

Tablo 9. Benlik Saygısının Sosyal Aile Yapısına Göre Dağılımı (n=816)

AİLE YAPISI	Yüksek		Orta		Düşük		TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Çekirdek aile	428	63.6	218	32.4	27	4.0	673	100.0
Geniş aile	54	50.0	50	46.3	4	3.7	108	100.0
Bölünmüş aile	22	62.9	11	31.4	2	5.7	35	100.0
TOPLAM	504	61.8	279	34.2	33	4.0	816	100.0

$$X^2=8.410 \quad p=0.078$$

Benlik saygısı düzeyinin geniş aile çocuklarında düşük olduğu, çekirdek aile çocuklarında ise yüksek olduğu; ailelerin sosyal yapılarına göre benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0.05$) belirlenmiştir (Tablo 9). Yılmaz (2000:24) ise bölünmüş aile çocuklarındaki benlik saygısının daha düşük olduğunu bildirmektedir.

Tablo 10. Benlik Saygısının Anne Eğitimine Göre Dağılımı (n=817)

ANNE EĞİTİMİ	Yüksek		Orta		Düşük		TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Okur-Yazar Değil	41	46.6	37	42.0	10	11.4	88	100.0
Okur-Yazar	38	67.9	16	28.6	2	3.6	56	100.0
İlkokul	207	57.3	139	38.5	15	4.2	361	100.0
Orta Okul	65	69.9	23	24.7	5	5.4	93	100.0
Lise	98	67.1	47	32.2	1	0.7	146	100.0
Yüksekokul	53	72.6	19	26.0	1	1.4	73	100.0
TOPLAM	502	61.4	281	34.4	34	4.2	817	100.0

$$X^2:32.842 \quad p=0.000$$

Araştırmada yüksekokul mezunu annelerin çocuklarının en yüksek benlik saygısı düzeyine sahip olduğu, okur-yazar olmayan annelerin çocuklarının ise benlik saygısı düzeylerinin düşük olduğu belirlenmiştir (Tablo 10). Anne eğitimine göre benlik saygısı düzeyleri arasında önemli bir farklılık tespit edilmiştir ($x^2:32.842$, $p<0.05$). Yüksekaya (1995:63) ve Yılmaz (2000:27) anne eğitiminin gençlerin benlik saygısı üzerinde anlamlı derecede etkisinin olduğunu bildirmektedir. Anneye ait faktörlerin anne-çocuk ilişkisinde önemli rol oynaması ve benlik saygısının kökeninin erken dönemde anne ile ilişkide kazanılan temel güven duygusu ile bağlantılı olmasının, annelerin eğitim seviyesi yükseldikçe çocukların benlik saygısı üzerinde olumlu yönde etki gösterdiğini düşündürmüştür.

Tablo 11. Benlik Saygısının Anne Mesleğine Göre Dağılımı (n=813)

ANNE MESLEĞİ	Yüksek		Orta		Düşük		TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Ev Hanımı	394	60.0	230	35.0	33	5.0	657	100.0
Subay/Polis/Müfettiş	-	-	3	75.0	1	25.0	4	100.0
Serbest Meslek	13	59.1	9	40.9	-	-	22	100.0
Esnaf	3	33.3	6	66.7	-	-	9	100.0
Emekli	57	72.2	22	27.8	-	-	79	100.0
Memur	33	78.6	9	21.4	-	-	42	100.0
TOPLAM	500	61.5	279	34.3	34	4.2	813	100.0

$$X^2: 26.992 \quad p=0.003$$

Annesi memur olan çocuklarının en yüksek benlik saygısı düzeyine, subay/polis/müfettiş çocuklarının ise düşük benlik saygısı düzeylerine sahip olduğu tespit edilmiştir (Tablo 11). Anne mesleğine göre benlik saygısı düzeyleri arasında istatistiksel açıdan önemli bir farklılık ($x^2:26.992$ $p<0.05$) belirlenmiştir. Yılmaz (2000:28) annesi işçi olanların benlik saygılarının daha yüksek olduğunu bildirmektedir. Araştırmada annesi memur olan çocukların %85.7'sinin çekirdek aileye sahip olduğu, %52'sinin aile yapısının demokrat olduğu ve %69'unun annelerinin yüksekokul mezunu olduğu tespit edilmiştir. Bu faktörlerin annesi memur olan çocukların benlik saygısı düzeylerinin yüksek olmasında etkili olabileceği düşünülmüştür. Annesi subay/polis/müfettiş olan çocukların ise %25'inin ilgisiz aileye sahip olduğu, %50'sinin annesinin vefat etmiş olduğu ve %33.3'ünün üvey anneye sahip olduğu ve bu özelliklerin etkili olabileceği düşünülmüştür.

Tablo 12. Benlik Saygısının Baba Eğitimine Göre Dağılımı (n=815)

BABA EĞİTİMİ	Yüksek		Orta		Düşük		TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Okur-Yazar Değil	4	33.3	7	58.3	1	8.3	12	100.0
Okur-Yazar	19	59.4	11	31.4	2	6.3	32	100.0
İlkokul	170	60.7	98	35.0	12	4.3	280	100.0
Orta Okul	66	55.0	46	38.3	8	6.7	120	100.0
Lise	135	62.8	73	34.0	7	3.3	215	100.0
Yüksekokul	107	68.6	45	28.8	4	2.6	156	100.0
TOPLAM	501	61.5	280	34.4	34	4.2	815	100.0

$$X^2:11.769 \quad p=0.301$$

Muğla Üniversitesi Öğrencilerinin Benlik Saygılarının İncelenmesi

Çalışmada benlik saygısı düzeyinin okur-yazar olmayan babaların çocuklarında düşük, yüksek okul mezunu babaların çocuklarında ise yüksek olduğu ve benlik saygısı düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0.05$) tespit edilmiştir (Tablo 12). Bu bulgular işçi çocuklarının benlik saygısının daha yüksek olduğu ve bu baba eğitim düzeyinin benlik saygısı üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğunu bildiren Yılmaz (2000:26)'ın bulgularıyla paralellik göstermemektedir. Eğitim bireylerin sosyal yaşamda gösterdikleri tutum ve davranışlar üzerinde rol oynaması nedeniyle eğitim seviyesi yükseldikçe çocukların yetiştirilmesi de olumlu olarak etkileyebileceğini düşündürmüştür.

Benlik saygısı düzeyleri baba mesleğine göre incelediğinde (Tablo 13) benlik saygısı düzeylerinin subay/polis/müfettiş çocuklarında, yüksek, işsiz babaların çocuklarında ise düşük olduğu ve anlamlı bir farklılığın olmadığı ($p>0.05$) belirlenmiştir. Bu bulgular Yılmaz (2000:26)'ın bulgularıyla paralellik göstermektedir. Literatür bilgilerinde subay/polis/müfettiş çocuklarının benlik saygılarının düşük olduğu bildirilmesine rağmen çalışmada yüksek benlik saygısı düzeyi en fazla bu grup çocuklarda tespit edilmesi dikkat çekici olarak bulunmuştur.

Tablo 13. Benlik Saygısının Baba Mesleğine Göre Dağılımı (n=796)

BABA MESLEĞİ	Yüksek		Orta		Düşük		TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%
İşçi	60	58.8	34	33.3	8	7.8	102	100.0
Subay/Polis/Müfettiş	23	74.2	8	25.8	-	-	31	100.0
Serbest Meslek	89	62.2	48	33.6	6	4.2	143	100.0
Çiftçi	35	60.3	18	31.0	5	8.6	58	100.0
İşsiz	4	44.4	5	55.6	-	-	9	100.0
Esnaf	47	61.8	26	34.2	3	3.9	76	100.0
Emekli	74	62.7	40	33.9	4	3.4	118	100.0
Memur	158	61.0	93	35.9	8	3.1	259	100.0
TOPLAM	490	61.6	272	34.2	34	4.3	796	100.0

$$X^2:12.101 \quad p=0.598$$

Subay/polis/müfettiş çocuklarının özellikleri incelendiğinde %87'sinin çekirdek aile çocukları olduğu, bu grupta annesi vefat eden öğrencinin bulunmadığı, %93.5'inin her iki ebeveyninin de sağ olduğu, %90.3'ünün şehir ve büyük şehirde büyüdüğü, annelerinin eğitim düzeyinin iyi olduğu, babalarının eğitim düzeyinin lise ve yüksekokul olduğu, %58.1'inin aile gelirinun 800 milyon ve üstünde olduğu belirlenmiştir. Bu faktörlerin

Subay/polis/müfettiş çocuklarının benlik saygısı düzeyinin yüksek çıkmasında etkili olabileceği düşünülmüştür. İşsiz babanın çocuklarının ise %55.6'sının 4 ve üzerinde çocuk sayılarının olduğu, %75'inin gelirin 400 milyon ve altında olduğu belirlenmiştir. Babanın mesleği ile çocuğun yetişme şartları doğrudan ilgilidir. Şüphesiz baba kazancı iyi ise çocuklarına sağlayacağı imkanlar da iyi olacaktır.

Benlik saygısı düzeyinin demokrat ailelerin çocuklarında yüksek, ilgisiz ailelerin çocuklarında ise düşük olduğu belirlendi. Aile tutumuna göre benlik saygısı düzeyleri karşılaştırıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık ($\chi^2:30.317$, $p<0.05$) tespit edilmiştir (Tablo 14). Yüksekaya (1995:61) koruyucu aile çocuklarının benlik saygılarının daha yüksek, otoriter aile çocuklarının ise daha düşük olduğunu ve aile tutumunun benlik saygısı üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunduğunu bildirmektedir.

Tablo 14. Benlik Saygısının Aile Tutumuna Göre Dağılımı (n=816)

AİLE TUTUMU	Yüksek		Orta		Düşük		TOPLAM	
	N	%	N	%	N	%	n	%
Koruyucu	204	59.6	126	36.8	12	3.5	342	100.0
Otoriter	48	54.5	33	37.5	7	8.0	88	100.0
Demokrat	242	67.4	108	30.1	9	2.5	359	100.0
İlgisiz	9	33.3	13	48.1	5	18.5	27	100.0
TOPLAM	503	61.6	280	34.3	33	4.0	816	100.0

$$\chi^2:30.317 \quad p=0.000$$

Belirli konularda ana babaları tarafından fikirleri alınan çocukların benlik saygısı gelişimi, ana babaların demokratik tavırları nedeniyle olumlu olarak; ilgisiz ailelerde ise çocukların değer verilmeme, sevilme ve desteksiz kalma duyguları ile kendini değersiz hissetmesi sonucunda benlik saygıları olumsuz olarak etkilenmektedir.

Tablo 15. Benlik Saygısının Yaşanılan Yere Göre Dağılımı (n=816)

YAŞANILAN YER	Yüksek		Orta		Düşük		TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Köy veya Kasaba	61	53.0	46	40.0	8	7.0	115	100.0
Şehir	245	61.9	137	34.6	14	3.5	396	100.0
Büyük Şehir	193	64.8	93	31.2	12	4.0	298	100.0
Yurt Dışı	4	57.1	3	42.9	-	-	7	100.0
TOPLAM	503	61.6	279	34.2	34	4.2	816	100.0

$$X^2:6.793 \quad p=0.340$$

Çalışmada büyük şehirde yaşayan gençlerde benlik saygısının daha yüksek, köy ve kasabada yaşayanlarda daha düşük olduğu ve yaşanılan yere göre benlik saygısı düzeyleri arasında önemli bir farklılığın olmadığı ($p>0.05$) tespit edilmiştir (Tablo 15). Yılmaz (2000:30) da büyük şehirde yaşayan gençlerde benlik saygısının daha yüksek, köy ve kasabada yaşayanlarda daha düşük olduğu ve yaşanılan yerin benlik saygısı üzerindeki etkisinin istatistiki olarak önemli olduğunu bildirmektedir. Kırsal bir kesimde geçten beklenen roller şehirde veya büyük şehirde olduğundan daha pasif ve bağımlı niteliktedir. Büyük şehirde yaşayan gencin toplumun beklentileri doğrultusunda daha aktif bir tutum sergileyebilmesi benlik saygısının yüksek olmasında etken olabileceği düşünülmüştür.

Tablo 16. Benlik Saygısının Aylık Aile Gelirine Göre Dağılımı (n=811)

AYLIK AİLE GELİRİ	Yüksek		Orta		Düşük		TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%
150-199 Milyon	27	50.9	20	37.7	6	11.3	53	100.0
200-399 Milyon	93	57.8	62	38.5	6	3.7	161	100.0
400-599 Milyon	118	57.8	80	39.2	6	2.9	204	100.0
600-799 Milyon	101	65.2	50	32.3	4	2.6	155	100.0
800 Milyon ve ↑	162	68.1	65	27.3	11	4.6	238	100.0
TOPLAM	501	61.8	277	34.2	33	4.1	811	100.0

$$X^2:18.355 \quad p=0.019$$

Araştırmada aylık aile geliri arttıkça benlik saygısı düzeyinin arttığı, 150-199 milyon aylık geliri olan ailelerin çocuklarında benlik saygısının düşük olduğu, aile gelirlerine göre benlik saygısı düzeyleri karşılaştırıldığında önemli bir farklılık ($x^2:18.355$, $p<0.05$) olduğu tespit edilmiştir (Tablo 16). Bu bulgular

aile gelirini yeterli seviyede bulan gençlerin benlik saygısının daha yüksek olduğunu ve aile gelirinin benlik saygısı üzerindeki etkisinin anlamlı olduğunu bildiren Yüksekaya (1995:62)'nin bulgularıyla paralellik göstermektedir. Ailenin sosyo ekonomik durumunun çocukların gerek yetişme gerekse yaşama şartlarına etkisi inkar edilemez. Aile geliri artıkça bu durum öğrenciye yansiyacak ve çocukların eğitiminden, içinde bulunduğu sosyal çevreye kadar büyük ölçüde etkileyecektir.

Tablo 17. Benlik Saygısının Öğrencilerin Kendi Gelirine Göre Dağılımı (n=805)

AYLIK GELİR	Yüksek		Orta		Düşük		TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%
100-199 Milyon	277	58.2	179	37.6	20	4.2	476	100.0
200-299 Milyon	153	70.5	55	25.3	9	4.1	217	100.0
300-399 Milyon	38	59.4	24	37.5	2	3.1	64	100.0
400 Milyon ve üstü	29	60.4	17	35.4	2	4.2	48	100.0
TOPLAM	497	61.7	275	34.2	33	4.1	805	100.0

$$X^2:10.725 \quad p=0.97$$

Çalışmada kendi geliri 200-299 milyon arası olan gençlerde benlik saygısı düzeyinin daha yüksek olduğu, kendi gelirlerine göre benlik saygısı düzeyleri arasında önemli bir farklılığın ($p>0.05$) olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 17).

Yüksekkaya (1995:74) kendi gelirini yeterli seviyede bulan gençlerin benlik saygısının daha yüksek olduğunu ve kendi gelirinin benlik saygısı üzerindeki etkisinin anlamlı olduğunu bildirmektedir. Özellikle son yıllarda para kişinin toplumdaki yerini belirleyen önemli bir etken olarak ortaya çıkmaktadır. Konuya kimliğini ve yerini belirleme sürecindeki genç açısından bakıldığında gencin ekonomik durumunun üniversite ortamı içindeki yerini belirleyen bir etken olduğu söylenebilir. Diğer yandan genç için önemli olan giyim, boş zaman etkinlikleri, eğlence gibi konulara ilişkin seçeneklerine çeşitlilik sağlamasında da önemli bir rol oynadığı düşünülebilir. Bu nedenle, çeşitli olanaklarla donatılmış olan gencin, daha olumlu bir benlik algısı ve buna bağlı olarak da yüksek bir benlik saygısına sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 18. Öğrencilerin Benlik Saygısı Alt Ölçek Düzeylerine Göre Dağılımı (n=820)

	Puan Dağılımı	n	%
Benlik Saygısı			
Yüksek	0-1 puan	504	61.5
Orta	2-4 puan	281	34.3
Düşük	5-6 puan	34	4.2
Eksik veri		1	-
Kendilik Kavramı Sürekliliği			
Yüksek	0-2 puan	646	78.8
Düşük	3-5 puan	174	21.2
İnsanlara Güven Duyma Düzeyi			
Yüksek	0-1 puan	76	9.3
Orta	2-3 puan	579	70.7
Düşük	4-5 puan	164	20.0
Eksik veri		1	-

Öğrencilerin benlik saygısı alt ölçeklerinin düzeylerine göre dağılımı incelendiğinde (Tablo 18) öğrencilerin çoğunluğunun (%61.5) benlik saygısı düzeyinin yüksek olduğu, büyük çoğunluğunun (%78.8) kendilik kavramı sürekliliğinin yüksek olduğu ve büyük çoğunluğunun insanlara orta düzeyde güven duyduğu (%70.7) belirlenmiştir.

Tablo 19. Öğrencilerin Benlik Saygısı Alt Ölçek Düzeylerine Göre Dağılımı (n=820)

	Puan Dağılımı	n	%
Eleştiriye Duyarlılık Düzeyi			
Düşük	0-1 puan	410	50.0
Yüksek	2-3 puan	410	50.0
Depresif Duygulanım Düzeyi			
Yok	0 puan	78	9.5
Düşük	1-2 puan	341	41.6
Orta	3-4 puan	197	24.1
Yüksek	5-6 puan	203	24.8
Eksik veri		1	-
Hayalperestlik Düzeyi			
Düşük	0-1 puan	363	44.3
Orta	2-3 puan	355	43.3
Yüksek	4 puan	101	12.4
Eksik veri		1	-

Araştırmada öğrencilerin eleştiriye duyarlılık düzeyinin eşit oranda olduğu, büyük çoğunluğunun (%90.5) değişik düzeylerde depresif duygulanım bulunduğu, öğrencilerin az bir kısmında (%12.4) hayalperestlik düzeyinin düşük olduğu görülmüştür (Tablo 19).

Öğrencilerin yarıya yakınının (%46.5) tartışmalara katılabilme düzeyinin yüksek olduğu, büyük çoğunluğunun (%81.1) ana-baba ilgisinin yüksek olduğu, psikik izolasyon içinde bulunma düzeyinin değişik oranlarda olduğu tespit edilmiştir (Tablo 20).

Tablo 20. Öğrencilerin Benlik Saygısı Alt Ölçek Düzeylerine Göre Dağılımı (n=820)

	Puan Dağılımı	n	%
Tartışmalara Katılabilme Düzeyi			
Düşük	0 puan	194	23.7
Orta	1 puan	244	29.8
Yüksek	2 puan	381	46.5
Eksik veri		1	-
Anne-Baba İlgisi Düzeyi			
Yüksek	0-2 puan	644	81.1
Orta	3-4 puan	107	13.5
Düşük	5-7 puan	43	5.4
Eksik veri		26	-
Psişik İzolasyon Düzeyi			
Yok	0 puan	323	39.4
Düşük	1 puan	280	34.2
Yüksek	2 puan	216	26.4
Eksik veri		1	-

Öğrencilerin yarısına yakınının düşük düzeyde psikosomatik belirti gösterdiği, öğrencilerin kişiler arası ilişkilerde tehdit hissetme düzeyinin değişik oranlarda dağıldığı babayla ilişki düzeyinin %71 oranında az ve orta düzeyde olduğu belirlenmiştir (Tablo21).

Öğrencilerin benlik saygısı alt ölçeklerinden aldığı sonuçlar (Tablo 18, 19, 20, 21) Terakye (1989:12) ve Çam ve arkadaşlarının (2000:33-40) bildirimleriyle büyük benzerlik göstermektedir.

Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile benlik saygısı alt ölçekleri arasındaki ilişki incelendiğinde (Tablo 22) cinsiyet ile insanlara güven duyma, eleştiriye duyarlılık, depresif duygulanım, tartışmalara katılabilme, psikosomatik belirtiler alt ölçekleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 21. Öğrencilerin Benlik Saygısı Alt Ölçek Düzeylerine Göre Dağılımı (n=820)

	Puan Dağılımı	n	%
Kişiler Arası İlişkilerde Tehdit Hissetme			
Yok	0 puan	189	23.1
Düşük	1 puan	264	32.3
Orta	2 puan	198	24.2
Yüksek	3 puan	166	20.3
Eksik veri		3	-
Psikosomatik Belirti Düzeyi			
Düşük	0-2 puan	438	53.4
Orta	3-4 puan	308	37.6
Yüksek	5 puan	74	9.0
Babayla İlişki Düzeyi			
Düşük	0-2 puan	256	32.7
Orta	3-4 puan	300	38.3
Yüksek	5-6 puan	228	29.1
Eksik veri		36	-

Erkeklerin insanlara güven duyma, tartışmalara katılabilme düzeyi, yüksek depresif duygulanım düzeyi kızlardan daha fazla bulunurken; kızlarda ise yüksek eleştiriye duyarlılık düzeyi, yüksek psikosomatik belirti düzeyi erkeklerden daha yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin yaş ile insanlara güven duyma, eleştiriye duyarlılık, hayalperestlik, kişiler arası ilişkilerde tehdit hissetme, psikosomatik belirti alt ölçekleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (Tablo 22). 16-17 yaş grubunda eleştiriye duyarlılık düzeyi yüksek olduğu yaş ilerledikçe azaldığı belirlenmiştir. Yüksek psikosomatik belirti düzeyinin ise yaş arttıkça azaldığı tespit edilmiştir. Kişiler arası ilişkilerde tehdit hissetme oranı 16-17 yaş grubunda fazla iken, yaş ilerledikçe bu oranın azaldığı ve en az 24 ve üzeri yaş grubunda bulunduğu saptanmıştır.

Tablo 22. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri ile Benlik Saygısı Alt Ölçekleri Arasındaki İlişki

Değişkenler	Benlik Saygısı Alt Ölçekleri	X ²	P
Cinsiyet	İnsanlara güven duyma Eleştiriye duyarlılık Depresif duygulanım Tartışmalara katılabilme Psikosomatik belirtiler	14.603 12.331 17.684 9.579 21.198	0.001 0.000 0.001 0.008 0.000
Okul	---	---	---
Sınıf	---	---	---
Yaş	İnsanlara güven duyma Eleştiriye duyarlılık Hayalperestlik Kişiler arası ilişkilerde tehdit hissetme Psikosomatik belirtiler	17.661 10.220 21.441 36.553 15.985	0.024 0.037 0.006 0.000 0.043
Kaç Kardeş	Benlik saygısı Depresif duygulanım Anne-baba ilişkisi Psişik izolasyon Babayla ilişki	14.734 21.295 15.724 13.146 21.834	0.022 0.011 0.015 0.041 0.001
Ailenin Sosyal Yapısı	İnsanlara güven duyma Depresif duygulanım Anne-baba ilişkisi Psişik izolasyon	23.896 12.839 31.419 11.989	0.000 0.046 0.000 0.017
Anne-Baba Sağ mı	Anne-baba ilişkisi	35.471	0.000
Üveylik Var mı	Anne-baba ilişkisi	13.578	0.001

Gençlerin kardeş sayıları ile benlik saygısı, depresif duygulanım, anne-baba ilgisi, psişik izolasyon, babayla ilişki alt ölçekleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Tablo 22). Dört ve üzeri kardeşi olanlarda depresif duygulanım düzeyi daha yüksek bulunmuştur. İki kardeş olan gençlerde anne-baba ilgi düzeyinin fazla olduğu, baba ilişki düzeyinin ise kardeş sayısı arttıkça azaldığı tespit edilmiştir.

Ailenin sosyal yapısı ile insanlara güven duyma depresif duygulanım, anne-baba ilgisi, psişik izolasyon alt ölçeği arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Tablo 22). İnsanlara güven duyma en çok geniş aile, en az ise bölünmüş aile çocuklarında; depresif duygulanım düzeyi bölünmüş aile çocuklarında; anne-baba ilgi düzeyi çekirdek aile çocuklarında; psişik izolasyon düzeyi bölünmüş aile çocuklarında daha fazla olarak tespit edilmiştir.

Ebeveynin sağ olma durumu ile anne-baba ilgisi arasında, ebeveynlerin üveylik durumu ile anne-baba ilgisi durumu alt ölçekleri arasında anlamlı bir

ilişki olduğu tespit edilmiştir (Tablo 22). Ebeveyninde üveylik olan gençlerin anne-baba ilgi düzeyinin daha az olduğu saptanmıştır.

Tablo 23. Öğrencilerin Sosyo-demografik Özellikleri ile Benlik Saygısı Alt Ölçekleri Arasındaki İlişki

Değişkenler	Benlik Saygısı Alt Ölçekleri	X ²	P
Anne Eğitimi	Benlik saygısı İnsanlara güven duyma Depresif duygulanım	32.842 21.635 30.200	0.000 0.017 0.011
Anne Mesleği	Benlik saygısı Anne-baba ilişkisi Kişiler arası ilişkilerde tehdit hissetme	26.992 27.996 32.218	0.003 0.002 0.006
Baba Eğitimi	Kişiler arası ilişkilerde tehdit hissetme	31.059	0.009
Baba Mesleği	---	---	---

Anne eğitimi ile benlik saygısı, insanlara güven duyma ve depresif duygulanım alt ölçekleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Tablo23). Annenin eğitim seviyesi yükseldikçe depresif duygulanım düzeyinin azaldığı tespit edilmiştir.

Anne mesleği ile benlik saygısı, anne-baba ilgisi, kişiler arası ilişkilerde tehdit hissetme alt ölçekleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır (Tablo23). Annesi polis/subay/müfettiş olan gençlerin anne-baba ilgi düzeyi düşük, kişiler arası ilişkilerde tehdit hissetme oranı ise yüksek olarak bulunmuştur.

Baba eğitimi ile kişiler arası ilişkilerde tehdit hissetme alt ölçeği arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (Tablo23). Baba eğitimi yükseldikçe kişiler arası ilişkilerde tehdit hissetme oranı azalmaktadır.

Aile tutumu ile kişiler arası ilişkilerde tehdit hissetme alt ölçeği hariç diğer ölçeklerin hepsiyle anlamlı ilişki bulunmuştur (Tablo24). Ailesi ilgisiz olan gençlerde insanlara güven duyma düzeyi, demokrat ve ilgisiz aile çocuklarında eleştiriye duyarlılık düzeyi düşük olarak bulunurken koruyucu ve otoriter aile çocuklarında eleştiriye duyarlılık düzeyi yüksek olarak tespit edilmiştir. Otoriter ve ilgisiz aile çocuklarında depresif duygulanım düzeyi yüksek olarak belirlenmiştir. Psikosomatik belirti düzeyi ilgisiz aile çocuklarında daha fazla, demokrat aile çocuklarında ise düşük olarak bulunmuştur. Hayalperestlik düzeyi demokrat aile çocuklarında düşük, ilgisiz aile çocuklarında ise yüksek olarak belirlenmiştir. İlgisiz aile çocuklarında anne-baba ilgi düzeyi düşük olarak saptanmıştır. Kendilik kavramının sürekliliği ise en yüksek demokrat aile çocuklarında tespit edilmiştir. Yüksek

düzeyde tartışmalara katılabilme oranı demokrat aile çocuklarında yüksek bulunmuştur.

Tablo 24. Öğrencilerin Sosyo-demografik Özellikleri ile Benlik Saygısı Alt Ölçekleri Arasındaki İlişki

Değişkenler	Benlik Saygısı Alt Ölçekleri	X ²	P
Aile Tutumu	Benlik saygısı Kendilik kavramının sürekliliği İnsanlara güven duyma	30.317	0.000 0.000
	Eleştiriye duyarlılık Depresif duygulanım Hayalperestlik	26.167	0.000 0.007
	Tartışmalara katılabilme Anne-baba ilişkisi Psikik izolasyon	45.955	0.005 0.007
	Psikosomatik belirtiler Babayla ilişki	12.198	0.003 0.000
		23.368	0.000 0.014
		17.715	0.000
		19.755	
		68.686	
Yaşanılan Yer	Eleştiriye duyarlılık Depresif duygulanım Tartışmalara katılabilme Psikik izolasyon	27.618	
		16.026	
		27.091	
		12.116	0.007 0.007
Aile Geliri		22.570	0.017 0.011
		15.521	
		16.572	
Kendi Geliri	Benlik saygısı	18.355	0.019
	Psikosomatik belirtiler	16.598	0.011

Yaşanılan yer ile eleştiriye duyarlılık, depresif duygulanım, tartışmalara katılabilme, psikik izolasyon alt ölçekleri arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır (Tablo24). Büyük şehirde yaşayan gençlerin eleştiriye duyarlılık düzeyi düşük, yurt dışında yaşayan gençlerde ise yüksek bulunmuştur. Köy ile yurtdışında yaşayan gençlerde depresif duygulanım düzeyi yüksek tespit edilmiştir. Tartışmalara katılabilme düzeyi yurt psikik izolasyon düzeyi yurtdışından gelenlerde yüksek oranda bulunmuştur.

Aile geliri ile benlik saygısı arasında, kendi geliri ile psikosomatik belirti alt ölçekleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (Tablo24). Dörtüzyüz milyon ve üzeri geliri olan gençlerin psikosomatik belirti düzeyi düşük olarak bulunmuştur.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Muğla Üniversitesi gençlerinin %61.5'inin benlik saygısı düzeylerinin yüksek olduğu; kardeş sayısı arttıkça benlik saygısı düzeyinin düştüğü, anne eğitimi arttıkça benlik saygısının arttığı, annesi memur olanlarda yüksek, subay/polis/müfettiş olanlarda düşük olduğu, aile tutumu demokrat olan çocuklarda yüksek, ilgisiz olan çocuklarda düşük olduğu ve aile geliri arttıkça

benlik saygısının arttığı ve bu değişkenlerin benlik saygısı üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Öğrencilerin okulları, sınıfları, baba mesleği değişkenleri ile benlik saygısı alt ölçekleri arasında ilişki bulunmamıştır. Ebeveyn yaşama durumu, üveylik durumu, baba eğitimi, aile geliri, kendi gelirin 12 alt ölçeğin biriyle; anne eğitimi, anne mesleği 12 alt ölçeğin üçüyle; ailenin sosyal yapısı ve yaşanılan yer 12 alt ölçeğin dördüyle; cinsiyet, yaş ve kardeş sayısı 12 alt ölçeğin beşiyle; aile tutumu 12 alt ölçeğin on biriyle $p<0.05$ düzeyinde ilişkili olarak belirlenmiştir.

Gençlerin sağlıklı bir benlik saygısına sahip olmalarında ana-babanın rolü büyüktür. Ana-babaların gence yaklaşırken onları bir çocuk olarak değil bir yetişkin olarak görmelerinin ve ona göre davranmalarının, gençlere yasaklarla kurallarla değil dostça ve samimi, gerektiğinde yol gösterici bir rehber, üzüntülerinde sığınacak bir kucak ve onları aydınlatacak bir ışık olmalarının, gence karşı demokratik, anlayışlı ve sevgiye dayalı davranışlarda bulunmalarının sonucunda gençlerin benlik saygıları da yüksek olacaktır. Adölesan çağda çocuğu olan aileler, çocuklarıyla kuracakları iletişime önem vermelidirler.

Öğrencilerin sosyal gereksinimlerini karşılayacak faaliyetlerin geliştirilmesi, öğrencilerin benlik saygılarının sosyal ilişkilerinin üniversite rehberlik/danışmanlık çerçevesinde değerlendirilmesi, eğitim sisteminin öğrenciyi aktif kılacak ve benlik saygısını olumlu yönde etkileyecek nitelikte olmasının yararlı olacağı düşünülmüştür. Öğretim elemanlarının öğrencilerin sosyal faaliyet çabalarını desteklemeleri öğretim elemanlarının öğrencilerin benlik saygısını arttıracak şekilde eleştirel ve otoriter yaklaşımlardan çok, destekleyici, arkadaşça ve eşitlik içinde davranmalarının, öğrencilerin öğretim elemanlarıyla formal ve infomal toplantılarda birlikte etkinlikler yürütmelerinin faydalı olacağı düşünülmüştür.

KAYNAKLAR

- Adams, J.F. (1995). *Ergenliği Anlamak*, Çev., Onur, B., İmge Kitabevi, 1. Baskı, 227-229, Ankara.
- Çam O. ve Ark. (2000) Bir Hemşirelik Yüksekokulundaki Öğrencilerin Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi, *HEMAR-G Hemşirelik Araştırma Geliştirme Dergisi*, 1, 1, 33-40.
- Çuhadaroğlu, F. (1996) Adölesansta Psikolojik Gelişim Özellikleri, *Katkı Pediatri Dergisi*, 17, 5, 273-288.
- Çuhadaroğlu, F. (1986) Adölesanlarda Benlik Saygısı, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı, Uzmanlık Tezi, Ankara, 1986.

Muğla Üniversitesi Öğrencilerinin Benlik Saygılarının İncelenmesi

- Güney, S. (2000) *Davranış Bilimleri*, 2. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Öner, N. (1997) *Türkiye’de Kullanılan Psikolojik Testler*, 3. Basım, 458, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Pirinççi, E. ve Ark. (2002). Adölesanların Benlik Saygısı ve Öfke Aktarımında Aile Yapısının Rolü; (www.firat.edu.tr/akademik/yuksekokulu/saglikmyo/adolesan.htm).
- Sasat, S. At All; (2002) Self-esteem and Student Nurses: A Cross-culturel Study of Nursing Students in Thailand and U.K, *Nurs.Health Sci.*, 4, 1-2, 9-14.
- Satılmış, G. (1988) Yetiştirme Yurdunda Yaşayan Ergenlerde Benlik Saygısı, Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Psikiyatri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.
- Suner , F. E. (2000) farklı Liselerdeki Ergenlerin Benlik Saygısı, Akademik Başarı ve sürekli Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Terakye, G. (1989) Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinde Benlik Saygısı ve Ruhsal Durum Etkileşiminin Değerlendirilmesi, 25. *Ulusal Psikiyatri Kongresi Bildirileri Kitabı*, Türkiye Ruh Sağlığı ve Tedavi Vakfı Yayınları:1, Ankara.
- Yüksekkaya, S. (1995) Üniversite Öğrencilerinde Benlik Saygısının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Klinik Psikoloji Programı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Yılmaz, S. (2000) Hemşirelik Yüksek Okulu Öğrencilerinin Benlik Saygısı ve Atılganlık Düzeyi Arasındaki İlişki, Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Psikiyatri Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.